

Γιατί ένα τέτοιο Συμπόσιο WHY SUCH A SYMPOSIUM olympias.uoi.gr/32635 & [doi:heal.uoi.12442](https://doi.org/10.12442/heal.uoi.12442)
Ο δρόμος ως το Συμπόσιο TOWARDS THE SYMPOSIUM olympias.uoi.gr/32632 & [doi:heal.uoi.12439](https://doi.org/10.12439/heal.uoi.12439)
Πρόγραμμα PROGRAM olympias.uoi.gr/32633 & [doi:heal.uoi.12440](https://doi.org/10.12440/heal.uoi.12440)
Ομιλίες ORAL PRESENTATIONS (121 βίντεο/videos) <https://www.youtube.com/@1-706/videos>
ΠΡΑΚΤΙΚΑ PROCEEDINGS olympias.uoi.gr/32634 & [doi:heal.uoi.12441](https://doi.org/10.12441/heal.uoi.12441)
Απολογισμός: Ήμουν κι εγώ εκεί! REPORT: I WAS THERE! olympias.uoi.gr/33342 & [doi:heal.uoi.13058](https://doi.org/10.13058/heal.uoi.13058)
Παρόν άρθρο THIS PAPER olympias.uoi.gr/33254 & [doi:heal.uoi.13009](https://doi.org/10.13009/heal.uoi.13009). **EN Summary** follows

Οι παραδοξίες του θανάτου στο στοχασμό του Jankélévitch¹

Μιχάλης Παρούσης²

Τμήματος Φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Πατρών

Περίληψη

Οι άνθρωποι, ήδη από τη γέννησή μας, είμαστε χωρισμένοι σε ετοιμοθάνατους και σε μελλοθάνατους. Επειδή όμως είμαστε ανετοιμοθάνατοι, θέλουμε να μετατραπούμε σε μελλοθάνατους. Έως ότου έρθει η στιγμή όπου το τέλος ταυτίζεται με τη λύτρωση. Η εμπειρία μετατρέπεται έτσι σε διάθεση απέναντι στη ζωή και τον Κόσμο. Ο Θάνατος είναι το μεγάλο μας Αίνιγμα. Η στιγμή της αυτοσυνειδησίας μας ως αντιφάσεων. Το Μέγα Οξύμωρο.

Σύμβουλος πολύτιμος σε αυτούς τους προβληματισμούς και αφετηρία για την αυτοσαρκαστικά αναστοχαστική αποπεριπλοκή των οξύμωρων του θανάτου είναι ο στοχασμός του μαθητή του Bergson, Vladimir Jankélévitch (1903-1985). Ο θάνατος νοητικά και κυριολεκτικά συλλαμβάνεται μέσα στις παραδοξίες του. Ανάμεσα στο αναμενόμενο και στο σκανδαλώδες της επέλευσής του, ανάμεσα στην καθημερινή κανονικότητα και την τρομακτικά περίεργη φρίκη που προκαλεί, την διαρκή προσδοκία και την τελική έκπληξη, την ήσυχη ενατένιση και το ανατρεπτικό πάθος. Ο θάνατος τελικά ως οριακή εμπειρία, που οδηγεί είτε στο Μηδέν είτε στο Απόλυτο, περνώντας μέσα από την αίσθηση του μυστηρίου. Ένα γεγονός ομαλής ανωμαλίας και συνήθους ασυνήθειας, ένα Οξύμωρο κατ' εξοχήν ως συνδυασμός παραδοξιών της σκέψης και παραδοξοτήτων της συνείδησης. «Εάν ο θάνατος δεν μπορεί να νοηθεί ούτε προ ούτε κατά ούτε μετά, τότε μπορούμε να τον συλλάβουμε;» προβληματίζεται ο Jankélévitch προσπαθώντας να διηγηθεί το ανεκδιήγητο και να περιγράψει το απερίγραπτο.

¹ 30-4-2017 11:00-12:30 Συνεδρία: K2 *Ο φυσιολογικός θάνατος*. Ομιλία 4η: [YouTube=FNb7qRUP9hk](https://www.youtube.com/watch?v=FNb7qRUP9hk) 19:01.
Άρθρο: υποβολή 30-4-2017· αποδοχή 1-2-2023· κρίση από ομότεχνους (peer review): όχι. Αν οι **σύνδεσμοι** στην κορυφή αυτής της σελίδας δεν λειτουργούν: > ΠΡΑΚΤΙΚΑ: σελίδα 21: υποσημείωση 6.

Πώς να **αναφέρετε** αυτό το άρθρο: Παρούσης Μ. «Οι παραδοξίες του θανάτου στο στοχασμό του Jankélévitch». Στο: *«Πότε Πρέπει να Πεθαίνουμε; (ΠΠΠ). Πρακτικά 1ου Διεπιστημονικού Συμποσίου, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 28-30 Απριλίου 2017. ISBN 978-960-233-288-7»*. Εκδόσεις Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, αποθετήριο Ολυμπιάς. 7 Απριλίου 2024. Άρθρο K24: σς 2. <https://olympias.lib.uoi.gr/jsui/handle/123456789/33254> & <http://dx.doi.org/10.26268/heal.uoi.13009>.

² Πρόεδρος του Τμήματος Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Πατρών, Αναπληρωτής Καθηγητής Φιλοσοφίας του Δικαίου με ερευνητικό και διδακτικό έργο στην Πρακτική Φιλοσοφία, ειδικά δε στην Θεωρία της Δημοκρατίας και την Εφαρμοσμένη Ηθική. Μέλος της Επιτροπής Βιοηθικής του Πανεπιστημίου Πατρών. Σπουδές ως υπότροφος στα Πανεπιστήμια Αθηνών, Σορβόννης ΙΙ – Πάνθεον, και Φράιμπουργκ, όπου υπηρέτησε ως Επίκουρος καθηγητής από το 1991-2000. Τιμήθηκε με το Ευρωπαϊκό Βραβείο Θεωρίας του Δικαίου (1994) και με το Carl-von-Rotteck Preis του Πανεπιστημίου Φράιμπουργκ (1992). Διετέλεσε ερευνητικός υπότροφος της Deutsche Forschungsgesellschaft (2001-2004). <https://philosophy.upatras.gr/prosopiko/meli-dep/parousis-michail/>. paroussis@upatras.gr.

Λέξεις-κλειδιά: ανετοιμοθάνατος, μελλοθάνατος, ομαλή ανωμαλία, συνήθης ασυνήθεια, παραδοξία της σκέψης, παραδοξότητα της συνείδησης, οξύμωρα του θανάτου, παραδοξίες-θανάτου του Jankélévitch, θάνατος προ, θάνατος κατά, θάνατος μετά, ετοιμοθάνατος, μελλοθάνατος, τέλος της ζωής, θάνατος με αξιοπρέπεια, αξιοπρεπής θάνατος, καλός θάνατος, ωραίος θάνατος, ευ-θάνατος, ώριμος θάνατος, ανώριμος θάνατος, μεθώριμος θάνατος, πρόωρος θάνατος, θάνατος πριν την ώρα του, θάνατος στην ώρα του, θάνατος μετά την ώρα του, μετάωρος θάνατος, αθανασία, ευθανασία, δυσθανασία, προθανασία, μεταθανασία, μεταθανάτια μακροζωία, πότε πρέπει να πεθαίνουμε, ΠΠΠ, πότε οφείλομε να πεθαίνουμε, ΠΟΠ, πώς πρέπει να πεθαίνουμε, ΠώΠΠ, γιατί πρέπει να πεθαίνουμε, ΓΠΠ.

The paradoxes of death in the contemplation of Jankélévitch³

Michael Parousis⁴

Department of Philosophy, University of Patras, Patras, Greece

Summary

Humans, already from our birth, are divided in ready-to-die and condemned-to-death. However, because we are no-ready-to-die, we want to turn into future-immortals. Until the moment comes where the end is identified with redemption. The experience is thus transformed into a disposition to life and the World. Death is our great Enigma. The moment of our self-awareness as contradictions. The Great Oxymoron.

A valuable advisor in these reflections and a starting point for the self-sarcastically reflective disentanglement of the oxymorons of death is the reflection of Bergson's student, Vladimir Jankélévitch (1903-1985). Death is mentally and literally apprehended within its paradoxes. Between the expected and the scandalous of its occurrence, between the everyday normality and the terrifyingly strange horror it evokes, the constant expectation and the final surprise, the quiet contemplation and the subversive passion. Death ultimately as a liminal experience, leading either to Zero or to the Absolute, passing through the sense of mystery. An event of smooth anomaly and usual unusualness, an Oxymoron par excellence as a combination of paradoxes of thought and paradoxes of consciousness. "If death cannot be conceived before, at, or after, when can we conceive of it?", wonders Jankélévitch, trying to narrate the untold and describe the indescribable.

Keywords: *not-ready-to-die, future-immortals, smooth anomaly, usual unhabit, paradox of thought, paradox of consciousness, oxymorons of death, death-paradoxes of Jankélévitch, ready-to-die, condemned to death, death before, death in its time, death after, end of life, dying with dignity, good death, mature death, premature death, postmature death, immortality, ephanassía, euthanasia, dysthanassía, prothanassía, metathanassía, posthumous longevity, when should we die, WnSWD, when must we die, WnMWD, how should we die, HSWD, why should we die, WySWD.*

³ 30-4-2017 11:00-12:30 Session: K2 *The physiological death*. **Speech** 4: [YouTube=FNb7qRUP9hk](https://www.youtube.com/watch?v=FNb7qRUP9hk) 19:01.

Paper: submitted 30-4-2017; accepted 1 Feb 2023; no peer reviewed. If the **links** at the top of the first page do not work: > Top of the 1st page: PROCEEDINGS: page 22: footnote 10.

Cite this article: Parousis M. «The paradoxes of death in the contemplation of Jankélévitch». In: «*When Should We Die? (WnSWD). Proceedings of the 1st Interdisciplinary Symposium. University of Ioannina, Greece, April 28-30, 2017. ISBN 978-960-233-288-7*». University of Ioannina Publications, Olympias repository. April 7, 2024. Paper K24: ps 2. <https://olympias.lib.uoi.gr/jspui/handle/123456789/33254> & <http://dx.doi.org/10.26268/heal.uoi.13009>.

⁴ President of the Department of Philosophy of the University of Patras, Greece. Associate Professor of Philosophy of Law with research and teaching work in Practical Philosophy, especially in the Theory of Democracy and Applied Ethics. Member of the Bioethics Committee of the University of Patras. Studied as a scholar at the Universities of Athens, Sorbonne II – Pantheon, and Freiburg, where he served as Assistant Professor from 1991 to 2000. He was awarded the European Prize for Theory of Law (1994) and the Carl-von-Rotteck Preis of the University of Freiburg 1992. He was a research fellow of the Deutsche Forschungsgesellschaft 2001-2004. <https://philosophy.upatras.gr/-prosopiko/meli-dep/parousis-michail/>. paroussis@upatras.gr.